

บทที่ 2

ประวัติความเป็นมาในการยกร่างบทบัญญัติมาตรา 422

แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

กฎหมายละเมิดของไทยแต่เดิมนั้นมีลักษณะเป็นกฎหมายเฉพาะเรื่องกำหนดความผิดเป็นลักษณะๆ ไป เช่น ลักทรัพย์ ฆ่าคนตาย ทำร้ายร่างกาย เป็นต้น ซึ่งมีการพัฒนามาจากจารีตประเพณีดั้งเดิมที่ยอมรับสิทธิแก่แค้น บทบัญญัติเหล่านี้กระจายอยู่ในกฎหมายลักษณะต่างๆ เช่น กฎหมายลักษณะโจร กฎหมายลักษณะเบ็ดเสร็จ กฎหมายลักษณะอาชญาหลวง พระราชกำหนดต่างๆ และได้พัฒนาเรื่อยมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย อยุธยา จนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น แม้ว่าจะได้มีการชำระสะสางกฎหมายในสมัยรัชกาลที่ 1 ที่เรียกกันว่า “กฎหมายตราสามดวง” แล้วก็ตาม แนวความคิดเชิงกฎหมายก็ยังคงดำเนินตามแนวทางใหญ่ๆ ของกฎหมายสมัยกรุงศรีอยุธยา และยังคงดำเนินไปในลักษณะนี้จนถึงสมัยรัชกาลที่ 2 และรัชกาลที่ 3¹

ในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว งานปฏิรูปกฎหมายและการศาลเป็นงานที่มีความสำคัญอันดับแรกของประเทศ เพราะปัญหาอันเกิดจากการขยายการใช้สิทธิสภาพนอกอาณาเขตมีผลกระทบกระเทือนถึงการบริหารประเทศมากขึ้น ทางเดียวที่จะลดปัญหาดังกล่าวได้ก็คือ การจัดระบบกฎหมายและศาลไทยให้อยู่ในระดับที่ประเทศตะวันตกยอมรับ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงทรงเร่งปฏิรูปการศาลและกฎหมายไทย เนื่องจากระบบกฎหมายและการศาลเดิมของไทยไม่เหมาะสมและมีข้อบกพร่องมาก สิ่งสำคัญที่ได้โปรดให้จัดทำขึ้นอันเกี่ยวกับการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายและการศาลขึ้นใหม่ ได้แก่ การตั้งกระทรวงยุติธรรม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมบรรดาศาลทั้งหลายที่แยกย้ายกระจายกันไปอยู่ตามกระทรวงต่างๆ นั้น มารวมกันไว้ในที่แห่งเดียวกัน ให้เป็นอีกกระทรวงหนึ่งต่างหาก สำหรับทำหน้าที่การศาลสถิตยุติธรรมโดยเฉพาะ เพื่อให้เป็นแบบแผนอันเดียวกันและสอดคล้องกับหลักสากลที่ใช้กันอยู่ในนานาอารยประเทศ จึงได้ทรงโปรดให้ตั้งกระทรวงยุติธรรมขึ้น เมื่อวันที่ 25 มีนาคม พ.ศ.2434 ทั้งนี้ นับว่าเป็นการแยกอำนาจตุลาการออกมาจากอำนาจบริหารได้สำเร็จ

¹ ร.เลงกาท, ประวัติศาสตร์กฎหมายไทย (กฎหมายเอกชน), (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง, 2479), น.83.

เป็นครั้งแรก² และได้ทรงโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งโรงเรียนสอนวิชากฎหมายขึ้นเป็นครั้งแรกเมื่อปี พ.ศ. 2440 โดยมีพระเจ้าลูกยาเธอ กรมหลวงราชบุรีดิเรกฤทธิ์ (พระองค์เจ้าระพีพัฒนศักดิ์) ทรงเป็นผู้อำนวยการสอนโรงเรียนแห่งนี้ เมื่อระบบศาลยุติธรรมเป็นระเบียบแล้ว การปฏิรูปกฎหมายจึงได้เริ่มต้นขึ้นอย่างจริงจังขึ้น โดยพระองค์ทรงโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้คณะกรรมการทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศโดยเฉพาะชาวฝรั่งเศสร่วมมือกันร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ซึ่งถือเป็นกฎหมายสำคัญฉบับหนึ่งที่ถูกตรวจชำระและยกร่างขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ.2451

ในส่วนของการร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้เริ่มทำอย่างจริงจังในสมัยรัชกาลพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวซึ่งเป็นสมัยแห่งการดำเนินนโยบายสืบต่อจากพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวซึ่งเสด็จสวรรคตใน พ.ศ.2453 พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเป็นกษัตริย์ที่มีความคิดทันสมัยในการพัฒนาประเทศ เพราะทรงได้รับการศึกษา ณ ประเทศอังกฤษเป็นเวลานานถึง 9 ปี ครั้นสำเร็จการศึกษาแล้วได้เดินทางกลับกรุงเทพมหานคร ผ่านสหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่น พระองค์ทรงทอดพระเนตรสิ่งเจริญรุ่งเรืองในทวีปยุโรปและอเมริกา ดังนั้น ประเทศไทยในรัชกาลของพระองค์จึงอยู่ในระยะแห่งการพัฒนาอันมีแนวโน้มไปทางมาตรฐานและวัฒนธรรมตะวันตก พระองค์ทรงดำเนินพระราชโบายตามพระยุคลบาทสมเด็จพระบรมชนกนาถในการปกครอง การทำนุบำรุงประเทศ และการปลดพันธะอันเนื่องมาจากสิทธิสภาพนอกอาณาเขต พระองค์ทรงเร่งงานร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และประมวลกฎหมายฉบับอื่นตามที่ระบุไว้ในสนธิสัญญากับต่างประเทศ เพราะทรงตระหนักถึงอุปสรรคซึ่งเกิดขึ้นจากปัญหาการมีสิทธิสภาพนอกอาณาเขตในเรื่องการบริหารราชการ การคลัง และเศรษฐกิจของประเทศ นอกจากงานประมวลกฎหมายแล้ว พระองค์ยังได้ทรงดำเนินงานด้านเจรจาแก้ไขสนธิสัญญากับต่างประเทศอีกด้วย เพราะการปรับปรุงกฎหมายอย่างเดียวนั้นไม่สามารถทำให้ประเทศตะวันตกคืนเอกราชทางศาลและกฎหมายให้ประเทศไทยในเร็ววันได้ จึงมีความจำเป็นต้องอาศัยการเจรจาทางการทูตนั้นด้วย³

² สมพงษ์ เกรียงไกรเพชร, บันทึกเรื่องเมืองสยาม, (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จักรักษ์การพิมพ์, 2526), น.164-165.

³ พชรินทร์ เปี่ยมสมบุญ, “การปฏิรูปกฎหมายของประเทศไทย ตั้งแต่ พ.ศ.2411 จนถึง พ.ศ.2478,” (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517), น.90.

โดยการนี้ ผู้เขียนจึงขออธิบายการยกร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยแบ่งออกเป็น 2 ช่วง ได้แก่ การร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในระหว่างปี พ.ศ.2451- 2466 และการร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในระหว่างปี พ.ศ.2467-2468 และการยกร่างบทบัญญัติมาตรา 422 ซึ่งเป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับความรับผิดชอบเพื่อละเมิดอันเกิดจากการฝ่าฝืนบทบังคับแห่งกฎหมายอันมีที่ประสงค์เพื่อจะปกป้องบุคคลอื่น ดังต่อไปนี้

2.1 การร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในปี พ.ศ.2451- 2466

ในช่วงระยะเวลาดังกล่าว รัฐบาลไทยมีความตระหนักเป็นอย่างมากเกี่ยวกับการหาบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญในการร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ เนื่องจากคนไทยยังไม่มีความรู้ความสามารถเพียงพอ รัฐบาลไทยจึงได้ว่าจ้างคณะกรรมการที่ปรึกษาชาวฝรั่งเศสเพื่อยกร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ขึ้นตามแนวทางของประเทศฝรั่งเศส โดยได้ยกร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เป็นภาษาอังกฤษ โดยยึดโครงสร้างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของฝรั่งเศสเป็นหลัก คือ เรื่องบุคคล ทรัพย์ (ทรัพย์และทรัพย์สิน)⁴ การได้มาซึ่งทรัพย์สิน (มรดก หนี้และสัญญา) เริ่มตั้งแต่ พ.ศ.2451-2459 แต่เวลายกร่างกันจริงไม่ได้เรียงลำดับตามโครงสร้างเช่นนี้ เพราะกรรมการต้องศึกษากฎหมายบุคคลและทรัพย์สินของไทยก่อนซึ่งเกี่ยวกับครอบครัวและการครอบครองอสังหาริมทรัพย์(ที่ดิน) เนื่องจากเกี่ยวกับจารีตประเพณีของไทย แต่สำหรับในส่วนของการกฎหมายเรื่องหนี้และสัญญาเป็นเรื่องใหม่สำหรับสังคมไทย จึงไม่ต้องกังวลเรื่องจารีตประเพณี ทำให้สามารถยกร่างขึ้นได้ก่อน ประกอบกับเป็นกฎหมายที่มีความจำเป็นมากเพราะศาลได้วินิจฉัยคดีต่างๆ โดยยังไม่มีกฎหมายดังกล่าวใช้บังคับมาก่อน ซึ่งในเรื่องหนี้และสัญญาถือเป็นเรื่องเดียวกันในกฎหมายฝรั่งเศส โดยจัดไว้ในประเภทของการได้มาซึ่งทรัพย์สินเช่นเดียวกับมรดก แต่สำหรับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยได้แยกเรื่องหนี้และสัญญาไว้คนละบรรพเมื่อมีการจัดโครงสร้างใหม่ใน พ.ศ.2464⁵

⁴ ไพศิษฐ์ พิพัฒนกุล, “ระบบกฎหมายและการศาลของประเทศฝรั่งเศสและเยอรมัน,” วันพี’23, น.37 (2523).

⁵ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ กรมร่างกฎหมาย, “รายงานการประชุมกรรมการร่างประมวลกฎหมาย,” วันที่ 14 มีนาคม พ.ศ.2464.

ต่อมาได้มีการแต่งตั้งกรรมการชาวไทยเข้าร่วมกับกรรมการร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในปี พ.ศ.2459 จำนวน 3 ท่าน ซึ่งประกอบด้วยพระยาเทพวิฑูรพหุลศรุตบดี พระยานรนิติปัญญากิจ และพระยาจินดาภิรมย์ราชสถาปติ โดยมีพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงสวัสดิวัดมวดีศิริทนต์ ทรงเป็นประธานกรรมการ โดยกรรมการชาวไทยดังกล่าวมีหน้าที่ตรวจร่างภาษาอังกฤษเพราะมีความรู้เพียงพออยู่แล้ว จึงไม่ต้องมีกรรมการตรวจร่างดังกล่าวขึ้นอีก โดยกรรมการชาวไทยเริ่มมีบทบาทมากยิ่งขึ้น หลังจากมีการเปลี่ยนแปลงกรรมการร่างประมวลกฎหมายในปี พ.ศ.2462 โดยรัฐบาลได้แต่งตั้งให้พระยาอภัยราชามหาโยติธรรมธร เสนาบดีกระทรวงยุติธรรมเป็นนายกกรรมการร่างประมวลกฎหมาย⁶ โดยในการร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้นได้มีการยกร่างเป็นภาษาอังกฤษแล้วจึงแปลเป็นภาษาไทยในภายหลัง เนื่องจากหัวหน้ากรรมการร่างกฎหมายและกรรมการอีกหลายท่านเป็นชาวต่างประเทศ และภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่กรรมการชาวต่างประเทศและกรรมการคนไทยเข้าใจกันได้ดีกว่าภาษาอื่น การแก้ไขร่างกฎหมายจึงแก้ไขในตอนที่ยังเป็นร่างภาษาอังกฤษและหลังจากแปลเป็นภาษาไทยแล้ว จะไม่มีการแก้ไขอีกเพราะจะทำให้งานร่างกฎหมายต้องล่าช้า⁷ โดยประเทศไทยได้มีประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ฉบับแรกในปี พ.ศ.2466 แต่เนื่องจากคณะกรรมการตรวจชำระประมวลกฎหมายและกรมร่างกฎหมายเห็นว่ายังมีข้อบกพร่องอันควรได้รับการแก้ไข คณะกรรมการตรวจชำระประมวลกฎหมายจึงขอพระบรมราชานุญาตเลื่อนการประกาศใช้ออกไปอีก 1 ปี เพื่อให้เวลาคณะกรรมการดำเนินการแก้ไขประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ดังกล่าว⁸

⁶ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ, “เอกสารกรมราชเลขาธิการ รัชกาลที่ 6 กระทรวงยุติธรรม ร.6ย.12.1/2 เรื่อง พระราชหัตถเลขาพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ถึงกรมหลวงเทวะวงศัโรปการ,” ลงวันที่ 21 เมษายน พ.ศ.2462.

⁷ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ, “เอกสารกรมราชเลขาธิการ รัชกาลที่ 6 กระทรวงยุติธรรม ร.6ย.12 1/2 เรื่อง คำกราบบังคมทูลเจ้าพระยาอภัยราชานายกกรรมการร่างประมวลกฎหมาย.”

⁸ วิชา มหาคุณ, ประวัติศาสตร์กฎหมายและภาษากฎหมายไทย, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์, 2523), น.57-58.

2.1.1 การเสนอร่างกฎหมายลักษณะละเมิด

จากการตรวจสอบรายงานการประชุมของคณะกรรมการร่างกฎหมายในส่วนของการเสนอร่างกฎหมายลักษณะละเมิดในช่วงเวลาดังกล่าวนั้น พบว่า เดิมที่ได้มีการยกขึ้นเป็นประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพว่าด้วยพันธุกรรม โดยได้บัญญัติกฎหมายลักษณะละเมิดไว้ในแผนก 4 มิฉฉากรรม หมวด 1 ความรับผิดชอบในมิฉฉากรรม โดยมีมาตรา 120 เป็นบัญญัติทั่วไปกำหนดไว้ดังนี้

มาตรา 120 “ผู้ใดก่อให้เกิดประทุษแก่ผู้อื่นโดยเจตนา ฤๅโดยเลินเล่อในพฤติการอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ คือ

(1) ละเว้นใช้ความระมัดระวังอันพึงมุ่งหมายได้ว่ามีในบุคคลผู้มีความรอบคอบตามธรรมดาฤๅ

(2) ละเว้นไม่ใช้ฝีมือแลความระวังในวิชาชีพอันพึงมุ่งหมายได้ว่ามีในบุคคลผู้ประกอบวิชาชีพเช่นนั้น

(3) ผ่าฝืนกฎหมาย กฎ ฤๅคำสั่งอันชอบด้วยกฎหมาย

ท่านว่าผู้เช่นนั้นกระทำมิฉฉากรรม แลมีความผูกพันต้องเสียค่าทดแทนให้แก่บุคคล ผู้ถูกประทุษนั้น”⁹

แต่เนื่องจากการยกร่างบทบัญญัติมาตรา 120 ดังกล่าวนี้นี้ พระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมหลวงสวัสดิวัดนวิศิษฎ์ซึ่งเป็นกรรมการร่างกฎหมายทรงมีความเห็นแย้งว่า ร่างบทบัญญัติมาตรา 120 ดังกล่าวยังไม่ดี จึงได้เสนอให้แก้ไขมาตราดังกล่าวเสียใหม่ให้เป็นไปตามมาตรา 823 ของประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน¹⁰ โดยตัวบทมาตรา 823 ของประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมันได้บัญญัติไว้ดังนี้

“บุคคลโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อทำต่อบุคคลอื่นโดยมิชอบด้วยกฎหมายทำให้เขาเสียหายถึงแก่ชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด จำต้องชดใช้ค่าสินไหมทดแทนสำหรับความเสียหายอันเนื่องมาจากการกระทำนั้น

⁹ กองกรรมการชำระประมวลกฎหมาย, “คำแปลร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพว่าด้วยพันธุกรรม,” กันยายน 2464.

¹⁰ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ, “เอกสารสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สคก.3/1 เรื่อง รายงานประชุมกรรมการตรวจร่างประมวลแพ่ง,” วันที่ 26 กันยายน พ.ศ.2465.

หน้าที่ชัดใช้คำสินไหมทดแทนตามวรรคต้นย่อมใช้กับกรณีที่บุคคลได้ฝ่าฝืนกฎหมายที่มุ่งประสงค์จะคุ้มครองบุคคลอื่น ในกรณีที่การฝ่าฝืนกฎหมายเป็นไปได้แม้ไม่มีความผิด ให้ผู้นั้นมีหน้าที่ชัดใช้คำสินไหมทดแทนเฉพาะกรณีที่ได้กระทำความผิด”¹¹

2.1.2 ข้อท้วงติงและความเห็นของคณะกรรมการร่างกฎหมาย

ภายหลังจากที่ประชุมคณะกรรมการร่างกฎหมายได้ตกลงให้แก่ไขบทบัญญัติมาตรา 120 ให้เป็นไปตามมาตรา 823 ของประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมันนั้น นายอาร์.เกียอง ซึ่งในขณะนั้นดำรงตำแหน่งเป็นหัวหน้ากรรมการร่างประมวลกฎหมายได้ทำการแก้ไขร่างมาตรา 120 โดยยกράงขึ้นเป็นข้อความภาษาอังกฤษไว้ดังนี้

Section 120 “Whoever unlawfully causes injury to another person intentionally, causes it negligently, that is to say under any of the following circumstances:

1) By omission of such care as may be expected from a person of ordinary prudence, or

2) By omission of such skill and care in a profession as may be expected from a person exercising such a profession,

is said to commit a wrongful act and is bound to make compensation to the injured person.”¹²

¹¹ Section 823 “A person who, wilfully or negligently, unlawfully injures the life, body, health, freedom, property or any other right of another is bound to compensate him for any damage arising therefrom.

A person who infringes a statutory provision intended for the protection of others incurs the same obligation. If, according to the purview of the statute, infringement is possible even without any fault on the part of the wrong-doer, the duty to make compensation arises only if some fault can be imputed to him.”

¹² หอจดหมายเหตุแห่งชาติ, “เอกสารสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สคก.3/1 เรื่อง กรรมการชำระประมวลกฎหมาย,” วันที่ 30 กันยายน พ.ศ.2465.

จากการแก้ไขตัวบทมาตรา 120 ที่นายอาร์.กียองได้ร่างเสนอขึ้นมานี้เมื่อนำมาพิจารณาเปรียบเทียบกับมาตรา 120 เดิม จะเห็นได้ว่าเป็นการแก้ไขโดยเพิ่มคำว่า“unlawfully” เข้ามาไว้ในมาตรา 120 เท่านั้น ซึ่งสาเหตุที่เพิ่มคำว่า “unlawfully” ก็เพื่อจะแสดงให้เห็นชัดเจนว่าผู้กระทำความผิดไม่ได้กระทำการเพื่อป้องกันหรือทำตามคำสั่งอันชอบด้วยกฎหมายนั่นเอง แต่อย่างไรก็ตาม การแก้ไขร่างมาตรา 120 ในครั้งนี้ กรรมการร่างกฎหมายชาวไทยยังคงมีความเห็นเช่นเดิมว่า ไม่ได้ทำให้ข้อความดีขึ้นอย่างไร เนื่องจากยังไม่ชัดเจนเท่ามาตรา 823 ของประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน และจากข้อเท็จจริงของกรรมการร่างกฎหมายชาวไทยดังกล่าวนี้นายอาร์.กียองจึงได้อธิบายถึงสาเหตุที่ไม่ได้ร่างมาตรา 120 ของไทยให้เป็นไปตามมาตรา 823 ของประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน ก็เนื่องจากเห็นว่ามาตรา 823 วรรคแรกมีความชัดเจนดี แต่มาตรา 823 วรรคสองมีความลึกซึ้งมากจนไม่อาจสามารถรู้เจตนารมณ์ของความในวรรคนี้ได้

แต่อย่างไรก็ตาม ที่ประชุมคณะกรรมการร่างกฎหมายก็ยังคงมีความเห็นว่า มาตรา 823 ของประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน มีข้อความชัดเจนดี จึงเห็นควรร่างมาตรา 120 ของไทยตามทำนองนั้น จึงได้ตกลงแก้ไขร่างประมวลกฎหมายแพ่งของไทย มาตรา 120 ตามที่นายอาร์.กียองเสนอมาซึ่งมีข้อความดังนี้

Section 120 “Whoever, intentionally, or negligently, unlawfully injures the life, body, mind, liberty, reputation, property or any right of a person, is said to commit a wrongful act and is bound to make compensation to the injured person.”

ในส่วนของมาตรา 120 ข ที่ประชุมตกลงให้แก้ไขไปตามร่างของ นายอาร์.กียอง โดยมีข้อความดังนี้ “Whoever causes injury to another person by committing a criminal offence or by disobeying any law, bye-law, or lawful order commits a wrongful act and is bound to make compensation to the injured person, without regard to his conviction or non-conviction under the criminal law.”¹³

ถอดความเป็นภาษาไทยว่า

มาตรา 120 “ผู้ใดจงใจฉ้อโกง เล่ห์เหลี่ยม ทำผิดต่อบุคคล ผู้หนึ่งให้เสียหายถึงแก่เสียชีวิตก็ดี ให้เสียแก่ร่างกายก็ดี ให้เสียปรกติจิตก็ดี ให้เสียเสรีภาพก็ดี ให้เสียชื่อเสียงก็ดี ให้เสียทรัพย์สินก็ดี

¹³ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ, “เอกสารสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สคก.3/1 เรื่อง รายงานประชุมกรรมการชำระประมวลกฎหมาย,” วันที่ 7 ตุลาคม พ.ศ.2465.

ให้เสียสิทธิประการใดประการหนึ่งก็ดี ท่านว่าผู้้นั้นทำลเมิด จำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้ต้องเสียหาย”

มาตรา 120 ทวิ “ผู้ใดก่อเหตุให้เสียหายแก่บุคคลผู้หนึ่งเพราะทำผิดร้ายเป็นความอาชญากรรมก็ดี เพราะทำฝ่าฝืนบทกฎหมาย ฤๅกฎ ฤๅคำสั่งอันชอบด้วยกฎหมายประการหนึ่งประการใดก็ดี ท่านว่าผู้้นั้นทำลเมิด จำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้ต้องเสียหาย มิพักจะต้องคำนึงว่า ผู้้นั้นจะต้องโทษ ฤๅมิต้องโทษตามกฎหมายอาญานั้นเลย”

โดยการร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 1 และบรรพ 2 นี้แล้วเสร็จในปี พ.ศ.2466 และประกาศไว้เมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน พ.ศ.2466 (ค.ศ.1923) อันมีผลใช้บังคับเป็นกฎหมายในวันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2467 (ค.ศ.1924)¹⁴ โดยเลขมาตราในกฎหมายละเมิดได้เปลี่ยนเป็นมาตรา 186 - 203 และได้มีการจัดทำอุทธรณ์เพื่อให้ศาล ทนายความ นักกฎหมายและผู้ศึกษากฎหมายสามารถที่จะอ่านและทำความเข้าใจในเนื้อหาของกฎหมายที่มีการจัดทำขึ้นใหม่ โดยมีบทบัญญัติที่เกี่ยวข้องในการศึกษาดังต่อไปนี้

มาตรา 186 “ผู้ใดจงใจฉ้อโกงเลอ ทำผิดต่อบุคคลผู้หนึ่งให้เสียหายถึงแก่เสียชีวิตก็ดี ให้เสียแก่ร่างกายก็ดี ให้เสียปรกติจิตก็ดี ให้เสียเสรีภาพก็ดี ให้เสียชื่อเสียงก็ดี ให้เสียทรัพย์สินก็ดี ให้เสียสิทธิประการใดประการหนึ่งก็ดี ท่านว่าผู้้นั้นทำลเมิด จำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้ต้องเสียหาย”

อุทธรณ์ของกรมร่างกฎหมาย

1. นาง ก.กระทำชู้กับ ข. อันเป็นการตัดสิทธิของ น.ผู้สามี ฉะนั้นนางอาจฟ้องขออย่าได้ และอาจฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทนจาก ข. ผู้ทำลเมิดต่ตนโดยจงใจ อันเป็นการไม่ชอบด้วยกฎหมาย ขัดต่อความสงบราบคาบของประชาชนได้ด้วย

2. ก.เป็นเจ้าของตึกใหญ่หลังหนึ่งที่ถนนราชวงศ์ ตึกนี้เป็นตึกเก่าและเสาบางต้นนำกลัวจะล้มลงมาขวางถนนหนทาง ก.รู้เรื่องนี้อยู่แล้วแต่ละเลยเสียไม่จัดทำเสาค้ำยันเสียให้มั่นคง เผอิญกำแพงตึกด้านหนึ่งพังลงทำให้ผู้สัญจรไปมาเสียหาย ฉะนั้น เป็นการลเมิดซึ่ง ก. จำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนสำหรับการนี้

¹⁴ พัทรินทร์ เปี่ยมสมบูรณ์, อ้างแล้ว เจริญธรรมที่ 3, น.115.

3. ถ้า ก. ตั้งตนเป็นทนต์แพทย์ใน พ.ศ.2465 และโดยที่ปราศจากความชำนาญในอาชีพนั้ จึงทำให้ ข. ผู้มาให้ทำฟันเป็นอันตรายอย่างสาหัส ฉนี้ ก. ต้องรับผิดชอบในผลแห่งการลเมิดที่ไ้กระทำลง อันเป็นการตัดสิทธิของ ข.

มาตรา 187 “ผู้ใดก่อเหตุให้เสียหายแก่บุคคลผู้หนึ่งเพราะทำผิดร้ายเป็นความอาญาก็ดี เพราะทำฝ่าฝืนบทกฎหมาย ฎกฏ ฎค่าสั่งอันชอบด้วยกฎหมายประการหนึ่งประการใดก็ดี ท่านว่าผู้นั้ทำลเมิด จำต้องใช้ค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้ต้องเสียหาย มิพักจะต้องคำนึงว่าผู้นั้จะต้องโทษ ฎมิต้องโทษตามกฎหมายอาญานั้เลย”

อุทาหรณ์ของกรมร่างกฎหมาย

1. ถ้า ก.ผู้เป็นทนต์แพทย์ยังคงประกอบอาชีพอยู่ใน พ.ศ.2467 โดยมีได้รับอนุญาต (คือว่าภายหลังที่ประกาศพระราชบัญญัติการแพทย์) และ ก.ได้ทำให้ ข. ผู้มาให้ทำฟันเสียหาย ฉนี้ ก. ไ้กระทำการฝ่าฝืนกฎหมายและต้องรับผิดชอบสำหรับการลเมิดที่ตนไ้กระทำนั้น

2. ก.บุกรุกเข้าไปในสวนของ ข. และทำลายกล้วยไม้อันมีค่าของ ข. เสียโดยจงใจ ฉนี้ ก. อาจถูกฟ้องในทางอาญฐานบุกรุกและทำให้เสียทรัพย์ ข. อาจฟ้องเรียกค่าสินไหมจาก ก. ทดแทนการเสียหายที่ ก.กระทำไปไ้ด้วย

3. ก. ไปเยี่ยม ข. และได้ดื่มยาเมา ซึ่ง ข. จงใจผสมกับน้ำโดย ก.หลงเชื่อว่าดื่มน้ำอันบริสุทธิ์ ก. ได้ฆ่าม้าของ น. ในขณะที่มีอาการมึนเมา ฉนี้ ก. ไม่มีโทษฐานทำให้เสียทรัพย์เพราะต้องด้วยข้อยกเว้นตามมาตรา 47 แห่งประมวลกฎหมายอาญา แต่อย่างไรก็ดี น. อาจฟ้องเรียกค่าสินไหมทดแทนจาก ก. สำหรับการเสียหายที่เกิดขึ้นต่อ น.ไ้¹⁵

2.2 การร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในปี พ.ศ.2467-2468

เมื่อพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงประกาศบรรพ 1 และบรรพ 2 ในวันที่ 11 พฤศจิกายน พ.ศ.2466 อันมีผลใช้บังคับเป็นกฎหมายในวันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2467 แต่บรรพ 1 และบรรพ 2 มิได้ใช้บังคับตามที่กำหนดดังกล่าว เนื่องจากคณะกรรมการตรวจชำระประมวลกฎหมายและกรมร่างกฎหมายเห็นว่ามีข้อบกพร่องอันควรต้องไ้รับการแก้ไขมาก เช่น ต้องแก้ไขการใช้ถ้อยคำให้ชัดเจนกว่าเดิม ต้องเพิ่มเติมข้อความบางมาตราให้รัดกุมกว่าเดิม ต้องจัด

¹⁵ กรมร่างกฎหมาย, “ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พุทธศักราช 2466 บรรพ 1 และ 2 กับอุทาหรณ์,” น.143-145.

หมวดหมู่มาตราให้เป็นระเบียบถูกต้อง ดังรายงานของคณะกรรมการตรวจชำระกฎหมายความเห็นว่า “ถ้าได้ตรวจชำระแก้ไขเสียแต่เวลาเมื่อยังมีได้ใช้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ดีกว่าจะแก้ไขเมื่อใช้กฎหมายบังคับบรรดาคดีแล้ว”¹⁶ เนื่องจากบรรดาผู้พิพากษาและทนายความอ่านแล้วไม่เข้าใจ เพราะกรรมการชาวฝรั่งเศสยกวางขึ้นโดยไม่กลมกลืนกัน ปัญหานี้เป็นสิ่งสำคัญที่กรรมการร่างประมวลกฎหมายชาวไทย คือ พระยาเทพวิฑูรพหุลศรุตบาทดี พระยานรเณติบัญชากิจ พระยาจินดาภิรมย์ราชสภาบดี และพระยามานวราชเสวี มีความสำนึกตลอดเวลาว่าถึงเวลาแล้วที่ควรจะยกวางประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมไทยมากที่สุด และเห็นว่าไม่ควรยึดหลักของประเทศหนึ่งประเทศใดเพียงประเทศเดียว แต่ควรนำหลักของประมวลกฎหมายหลายๆประเทศมาเป็นแบบอย่าง เช่น เยอรมัน ญี่ปุ่น ฝรั่งเศส อังกฤษ สวิตเซอร์แลนด์¹⁷ จึงได้มีการแก้ไขบรรพ 1 และบรรพ 2 ใหม่ ในพ.ศ.2467-2468 เป็นแนวเยอรมันและญี่ปุ่น แต่ยังคงไว้ตามร่างเดิมของฝรั่งเศสบ้าง อีกทั้งได้มีการเพิ่มบทบัญญัติในบรรพ 3 เข้าเป็นส่วนหนึ่งแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ โดยให้ใช้เป็นกฎหมายตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2468 เนื่องจากเหตุที่บรรพ 1 บรรพ 2 และบรรพ 3 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มีเนื้อความเกี่ยวโยงกัน ควรจะใช้พร้อมกันทั้ง 3 บรรพ คณะกรรมการตรวจชำระประมวลกฎหมายจึงได้ขอพระราชทานพระบรมราชานุญาตให้เลื่อนการใช้บรรพ 1 และ 2 ออกไปอีก 1 ปี คือให้ใช้ได้ในวันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2468 พร้อมกับบรรพ 3¹⁸ และภายหลังจากที่ได้มีการตรวจชำระบทบัญญัติในบรรพ 1 และบรรพ 2 เสียใหม่ จึงได้มีการประกาศพระราชกฤษฎีกาให้ยกเลิกบทบัญญัติเดิมในบรรพ 1 และบรรพ 2 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ที่ได้ประกาศไว้ ณ วันที่ 11 พฤศจิกายน พ.ศ.2466 และให้ใช้บทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 1 และบรรพ 2 ที่ได้ตรวจชำระใหม่แทน ตามที่ประกาศไว้ ณ วันที่ 11 พฤศจิกายน พ.ศ.2468¹⁹

¹⁶ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ, “เอกสารกรมราชเลขาธิการ รัชกาลที่ 6 กระทรวงยุติธรรม ร.6ย.12 1/15 เรื่อง การตรวจแก้ร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 1-2 (ครั้งที่ 3).”

¹⁷ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ คณะนิติศาสตร์, “บันทึกคำสัมภาษณ์ของพระยามานวราชเสวี ครั้งที่ 3,” 16 มิถุนายน 2524.

¹⁸ เสถียร ลายลักษณ์, ประชุมกฎหมายประจำศก, เล่ม 37 (พระนคร: โรงพิมพ์เดลิเมต์, 2477), น.308-309.

¹⁹ เสถียร ลายลักษณ์, ประชุมกฎหมายประจำศก, เล่ม 38 (พระนคร: โรงพิมพ์เดลิเมต์, 2477), น.442-443.

2.2.1 การตรวจแก้ไขร่างบทบัญญัติมาตรา 422

จากการตรวจสอบรายงานประชุมกรรมการร่างกฎหมายสำหรับหมวดว่าด้วยละเมิดในช่วงเวลาดังกล่าว พบว่า คณะกรรมการร่างกฎหมายได้เริ่มตรวจพิจารณามาตรา 186 ในร่างเดิม โดยเทียบกับประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมันมาตรา 823 และประมวลกฎหมายญี่ปุ่น มาตรา 709 โดยได้มีการแก้ไขถ้อยคำบ้างเล็กน้อยเพื่อให้ข้อความดีขึ้น และได้มีการตรวจพิจารณามาตรา 187 ในร่างเดิมด้วย ซึ่งที่ประชุมคณะกรรมการร่างกฎหมายยังคงมีความเห็นว่า ประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน มาตรา 823 วรรคสอง มีถ้อยคำเป็นหลักดีกว่าร่างเดิม จึงได้ตกลงให้ร่างมาตราขึ้นตามทำนองเดียวกับมาตรา 823 วรรคสอง และนำมาบัญญัติไว้ในวรรคสองของมาตราแรก เพื่อให้ข้อความกลมเกลียวกัน²⁰ โดยบัญญัติไว้ในมาตรา 420 วรรคสอง ซึ่งได้มีการยกร่างเป็นภาษาอังกฤษไว้ดังนี้

Section 420. “A person who, intentionally²¹ or negligently, unlawfully injures the life, body, health, liberty, reputation, property or any right of another person, is said to commit a wrongful act and is bound to make compensation therefor.

A person who infringes a statutory provision intended for the protection of others incurs the same obligation. If, according to the purview of the statute, infringement is impossible even without any fault on the wrongdoer, the duty to make compensation arises only if some fault can be imputed to him.”

จึงอาจกล่าวได้ว่า ในการยกร่างมาตรา 420 ครั้งนี้ผู้ร่างได้ทำการคัดลอกเอามาจากประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน มาตรา 823 ทั้งบทมาตราเลยทีเดียว แต่ในการประชุมครั้งต่อมา คณะกรรมการร่างกฎหมายได้ทำการตรวจพิจารณามาตรา 420 วรรคสอง ดังกล่าวใหม่อีกครั้งหนึ่ง และได้มีการปรึกษาคำควรจะตัดข้อความในวรรคสองดังกล่าวออกหรือไม่ โดยนายอาร์.กียองได้เสนออุทธรณ์อธิบายมาตรา 420 วรรคสองไว้ดังนี้

²⁰ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ, “เอกสารสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สดก.3/5(2) เรื่อง รายงานประชุมกรรมการร่างกฎหมาย,” วันที่ 16 ตุลาคม พ.ศ.2468.

²¹ ต่อมาในร่างใหม่ได้มีการแก้ไขคำว่า “intentionally” เป็น “wilfully” เพื่อให้ชัดเจนดีขึ้น และตรงกับคำแปลในภาษาไทยว่า “จงใจ” ตามรายงานประชุมกรรมการร่างกฎหมาย กรมร่างกฎหมาย วันที่ 22 ตุลาคม พ.ศ.2468.

นาย ก. ขับรถยนต์ไปตามถนนแห่งหนึ่ง เผอิญตะเกียงท้ายรถดับโดย นาย ก. ไม่รู้และไม่เดินเลื้อย แล้วมีรถยนต์ของนาย ข. อีกคันหนึ่งขับผิดทางมาชนรถของนาย ก. เสียหาย นาย ก. ถูกเจ้าหน้าที่ฟ้องหาว่ากระทำความผิดพระราชบัญญัติ เพราะเหตุที่ไม่จุดตะเกียงท้ายรถ ในคดีเรื่องนี้ถ้า นาย ก. ฟ้องเรียกค่าเสียหายจากนาย ข. จะต่อสู้ว่าตนไม่ยอมใช้ค่าเสียหาย เพราะเหตุที่ นาย ก. ก็เป็นผู้กระทำความผิดเหมือนกันเช่นนั้นไม่ได้ เพราะว่า การที่รถของนาย ข. ชนรถของนาย ก. นั้น หาได้เนื่องจากเหตุที่รถของนาย ก. ไม่จุดตะเกียงนั้นไม่ แต่ได้เป็นเพราะรถของ นาย ข. เดินผิดทาง

โดยในการประชุมครั้งนี้ นายเรเน กาโซ ซึ่งเป็นกรรมการร่างกฎหมายได้เสนอความเห็นว่าจะแยกข้อความในวรรคสองดังกล่าวไว้เป็นอีกมาตราหนึ่งต่างหาก และร่างข้อความเสียใหม่ให้เป็นเพียงข้อสันนิษฐานของกฎหมายซึ่งอาจนำพามาสืบหักล้างได้ ซึ่งในที่ประชุมเห็นชอบด้วยกับการร่างมาตราเช่นนี้ขึ้น และได้นำมาบัญญัติไว้ในมาตรา 421 เป็นข้อความภาษาอังกฤษดังนี้²²

Section 421. "If damage results from an infringement of a statutory provision intended for the protection of others, the person who so infringes is presumed to be in the fault."

ซึ่งต่อมาร่างมาตรา 421 ช่วงต้นนี้ได้มีการจัดลำดับใหม่เป็นมาตรา 422 เนื่องจากได้มีการเพิ่มบทมาตรากฎเกี่ยวกับการที่บุคคลจะใช้สิทธิของตนเพิ่มขึ้นอีกมาตราหนึ่ง และได้ร่างมาตราดังกล่าวขึ้นตามประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน มาตรา 226 ซึ่งในที่ประชุมได้นำมาบัญญัติไว้เป็นมาตรา 420 ทวิ ตามลำดับใหม่เป็นมาตรา 421²³ โดยได้มีการยกร่างเป็นภาษาอังกฤษดังนี้

Section 421. "The exercise of a right which can only have the purpose of causing injury to another is unlawful."

Section 422. "If damage results from an infringement of a statutory provision intended for the protection of others, the person who so infringes is presumed to be in the fault."

²² หอจดหมายเหตุแห่งชาติ, "เอกสารสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สดก.3/5(2) เรื่อง รายงานประชุมกรรมการร่างกฎหมาย," วันที่ 17 ตุลาคม พ.ศ.2468.

²³ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ, "เอกสารสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สดก.3/5(2) เรื่อง รายงานประชุมกรรมการร่างกฎหมาย," วันที่ 20 ตุลาคม พ.ศ.2468.

โดยบทบัญญัติมาตรา 422 ดังกล่าวข้างต้นนี้ได้นำมาแปลเป็นภาษาไทยพร้อมกับอุทาหรณ์อธิบายประกอบมาตราดังกล่าวไว้ดังนี้

มาตรา 422 “ถ้าความเสียหายเกิดแต่การฝ่าฝืนบทบังคับแห่งกฎหมายใดอันมีที่ประสงค์เพื่อจะปกป้องบุคคลอื่นๆ ผู้ใดทำการฝ่าฝืนเช่นนั้น ท่านให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้นั้นเป็นผู้ผิด”

อุทาหรณ์ของกรมร่างกฎหมาย

ถ้า ก. ช่างทำฟันยังคงประกอบอาชีพต่อไปโดยมิได้รับอนุญาตในปี พ.ศ.2467 (คือว่าภายหลังที่ประกาศใช้พระราชบัญญัติการแพทย์) และทำให้ ข. ผู้มาให้ทำฟันเสียหาย ฉะนั้น ก. ได้กระทำการฝ่าฝืนกฎหมาย ให้สันนิษฐานว่า ก. เป็นผู้ผิดและต้องรับผิดชอบในการละเมิดที่ได้กระทำลง²⁴

2.2.2 ข้อสังเกตบางประการในการยกมาตรา 420 และมาตรา 422

จากการศึกษาวิวัฒนาการของการร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในส่วนกฎหมายลักษณะละเมิดตามที่ศึกษามาข้างต้น จะเห็นได้ว่า คณะกรรมการร่างกฎหมายได้ยึดถือตามประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมันเป็นหลัก โดยการนำประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมันลักษณะละเมิดมาพิจารณาเรียงมาตราไป โดยเฉพาะหลักความรับผิดชอบเพื่อละเมิดซึ่งเป็นหลักทั่วไปตามมาตรา 823 ของประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน กฎหมายไทยเราได้นำมาแยกบัญญัติออกเป็นสองมาตรา คือ มาตรา 420 และมาตรา 422 โดยบทบัญญัติความรับผิดชอบเพื่อละเมิดอันเกิดจากการฝ่าฝืนบทบังคับแห่งกฎหมายอันมีที่ประสงค์เพื่อจะปกป้องบุคคลอื่นนั้นได้มีการบัญญัติขึ้นอย่างชัดเจนเมื่อได้มีการยกร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในปี พ.ศ.2468 ดังที่ได้ปรากฏอยู่ในบรรพ 2 มาตรา 422 และเป็นบทบัญญัติที่ใช้บังคับเรื่อยมาจนถึงปัจจุบัน แต่หากพิจารณาย้อนกลับไปในช่วงของการยกร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในปี พ.ศ.2466 นั้น ผู้เขียนพบว่า บทบัญญัติในมาตรา 187 ได้มีการบัญญัติความรับผิดชอบเพื่อละเมิดอันเกิดจากการฝ่าฝืนกฎหมายไว้แต่มิได้ระบุชัดเจนว่า ต้องเป็นการฝ่าฝืนบทบังคับแห่งกฎหมายอันมีที่ประสงค์เพื่อจะปกป้องบุคคลอื่น และได้กำหนดให้เป็นข้อสันนิษฐานความผิดเหมือนดังเช่นมาตรา 422 ที่ได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจน แต่หากพิจารณาอุทาหรณ์ของบทบัญญัติมาตรา 187 ในอุทาหรณ์ข้อ 1

²⁴ กรมร่างกฎหมาย, ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พระพุทธศักราช 2468 บรรพ 1 และ 2 กับอุทาหรณ์, น.314.

ผู้เขียนพบว่า ผู้ร่างกฎหมายได้ยกอุทาหรณ์อธิบายมาตราดังกล่าวไว้เป็นอย่างดีเดียวกันกับอุทาหรณ์ของมาตรา 422 จึงอาจแสดงให้เห็นได้ว่า แนวความคิดเกี่ยวกับความรับผิดชอบเพื่อละเมิดอันเกิดจากการฝ่าฝืนบทบังคับแห่งกฎหมายอันมีที่ประสงค์เพื่อจะปกป้องบุคคลอื่นนั้นได้มีปรากฏในครั้งการยกร่างตั้งแต่ พ.ศ.2466 แล้วเพียงแต่ไม่ได้กำหนดลงไปอย่างชัดเจนว่า “ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นผู้ผิด” เหมือนดังเช่นการยกร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในปี พ.ศ.2468

นอกจากนี้เมื่อพิจารณารายงานการประชุมในการยกร่างบทบัญญัติมาตรา 420 และมาตรา 422 จะเห็นได้ว่า เดิมทีมาตราทั้งสองได้เคยถูกยกร่างไว้ในมาตราเดียวกัน โดยนำมาบัญญัติไว้ในมาตรา 420 วรรคแรกและวรรคสอง เนื่องจากการร่างกฎหมายชาวไทยมีความประสงค์จะให้ร่างมาตรา 420 ของไทยให้เป็นไปทำนองเดียวกับมาตรา 823 วรรคแรกและวรรคสองของประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน แต่ก็ได้มีการแก้ไขเปลี่ยนแปลงเรื่อยมาจนในที่สุดได้นำวรรคสองของมาตรา 420 แยกออกมาบัญญัติไว้เป็นอีกมาตราหนึ่งโดยเปลี่ยนข้อความใหม่ให้เป็นเพียงข้อสันนิษฐานของกฎหมายและนำมาบัญญัติไว้เป็นมาตรา 422 ซึ่งในเรื่องนี้ผู้เขียนมีความเห็นว่าการร่างกฎหมายชาวฝรั่งเศสที่เสนอความเห็นให้แก้ไขร่างมาตราดังกล่าวอาจไม่เข้าใจถึงหลักกฎหมายละเมิดของมาตรา 823 วรรคสองแห่งประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน โดยพิจารณาได้จากการที่ นายอาร์.กียอง ซึ่งเป็นกรรมการร่างกฎหมายชาวฝรั่งเศสได้กราบทูลพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงสวัสดิวัฒนวิเศษภูไฉความตอนหนึ่งว่า²⁵

“ประมวลกฎหมายแพ่งเยอรมัน มาตรา 823 นั้น ตอนต้นมีความชัดดี แต่ตอนที่สองมีความลึกซึ้งมาก จนไม่อาจสามารถรู้ความประสงค์ของความในตอนนี้ได้”

จากถ้อยคำดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นว่า ผู้ร่างกฎหมายอาจไม่ทราบถึงเจตนารมณ์ที่แท้จริงในการบัญญัติมาตรา 823 วรรคสอง นอกจากนี้หากพิจารณาจากรายงานการประชุมกรรมการร่างกฎหมายเมื่อวันที่ 17 ตุลาคม พ.ศ.2468 ที่นายเรเน กาโซ ซึ่งเป็นหนึ่งในคณะกรรมการร่างกฎหมายชาวฝรั่งเศสได้เสนอความเห็นไว้ว่า²⁶

“ควรแยกความในตอน 2 ดังกล่าวไว้เป็นมาตราหนึ่งต่างหาก และร่างข้อความเสียใหม่ให้เป็นเพียงข้อสันนิษฐานของกฎหมายซึ่งอาจนำพยานมาสืบหักล้างได้”

ซึ่งผู้เขียนเห็นว่าถ้อยคำดังกล่าวนี้แสดงให้เห็นว่า ผู้ร่างกฎหมายอาจมีความเข้าใจว่ามาตรา 823 วรรคสอง บัญญัติให้ผู้ฝ่าฝืนกฎหมายที่มุ่งประสงค์จะปกป้องคุ้มครองบุคคลอื่น

²⁵ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ, อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 13.

²⁶ หอจดหมายเหตุแห่งชาติ, อ้างแล้ว เชิงอรรถที่ 22.

จะต้องรับผิดชอบโดยเด็ดขาด แม้ว่าผู้ฝ่าฝืนกฎหมายนั้นจะไม่ได้กระทำโดยจงใจหรือประมาทเลินเล่อเลยก็ตาม ซึ่งจากความเข้าใจดังกล่าวนี้เอง จึงอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้ร่างกฎหมายได้ทำการยกร่างบทบัญญัติมาตรา 422 ของไทยให้เป็นข้อสันนิษฐานความผิด โดยให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ฝ่าฝืนกฎหมายอันมีที่ประสงค์เพื่อจะปกป้องบุคคลอื่นเป็นผู้ผิด แต่ข้อสันนิษฐานดังกล่าวนี้ไม่ใช่ข้อสันนิษฐานเด็ดขาด จำเลยจึงสามารถนำพยานมาสู้บหักล้างข้อสันนิษฐานของกฎหมายดังกล่าวนี้ได้

ดังนั้น การศึกษาเปรียบเทียบหลักกฎหมายของประเทศเยอรมันกับกฎหมายลักษณะละเมิดของไทยว่ามีหลักในการตีความและการบังคับใช้บทบัญญัติดังกล่าวเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร จึงเป็นสิ่งสำคัญในการศึกษาหัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ซึ่งผู้เขียนจะได้กล่าวรายละเอียดไว้ในบทต่อไป